

Φιλολαϊκές κυβερνητικές πολιτικές: Στον αστερισμό της «μιζέριας»

του Νίκου Χ. Βαρσακέλη

Ο Τύπος και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης διαμορφώνουν την κοινή γνώμη ως προς τις ασκούμενες από τις εκάστοτε κυβερνήσεις οικονομικές πολιτικές. Έτσι, η ίδια πολιτική που χαρακτηρίζεται από τα φιλοκυβερνητικά μέσα ενημέρωσης ως φιλολαϊκή, την ίδια ώρα από τα αντιπολιτευόμενα κατακεραυνώνεται ως πολιτική «λιτότητας». Κατά συνέπεια, τα κόμματα εξουσίας, που έχουν την υποστήριξη μέσω με επίδραση στην κοινή γνώμη, επικρατούν τελικά επικοινωνιακά και η άποψη-αίσθηση που μένει τελικά στους πολίτες είναι αυτή που κατάφεραν να περάσουν τα δικά τους μέσα ενημέρωσης. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο μια από τις πρώτες κινήσεις του Ανδρέα Παπανδρέου, το 1982, ήταν ο έλεγχος του Τύπου με κάθε πρόσφορο μέσο (η τηλεόραση και το ραδιόφωνο ήταν τότε κρατικά και συνεπώς δεν γενάτο λόγος ελέγχου). Φαίνεται ότι εκείνες οι πολιτικές του κινήσεις προσφέρουν μέχρι σήμερα ισχυρή υποστήριξη του γραπτού και ηλεκτρονικού Τύπου προς το ΠΑΣΟΚ.

Σε προηγούμενο άρθρο μου, που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα *Μακεδονία* της 14-1-2007, υποστήριξα, χρησιμοποιώντας στοιχεία από την στατιστική υπηρεσία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (για την περίοδο 1964-2004 που υπάρχουν δημοσιευμένα στοιχεία), ότι η πρώτη μεταπολιτευτική κυβέρνηση Κ. Καραμανλή έδωσε την μεγαλύτερη αύξηση των πραγματικών μισθών στην βιομηχανία, ακολουθούμενη από την κυβέρνηση της δικτατορίας και στην τρίτη θέση βρισκόταν η πρώτη κυβέρνηση του Α. Παπανδρέου. Επιπλέον, η δεύτερη κυβέρνηση Α. Παπανδρέου υπήρξε η χειρότερη από πλευράς αύξησης των πραγματικών μισθών, ακολουθούμενη από την κυβέρνηση Κ. Μητσοτάκη. Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη την πραγματική αύξηση του ΑΕΠ, ως δείκτη αύξησης της παραγωγικότη-

τας, και παίρνοντας τη διαφορά από την αύξηση των πραγματικών μισθών, φαίνεται ότι η καλύτερη κυβέρνηση από πλευράς αναδιανομής εισοδήματος προς όφελος των εργαζομένων ήταν η πρώτη μεταπολιτευτική κυβέρνηση Κ. Καραμανλή, ενώ η χειρότερη ήταν η κυβέρνηση της Δικτατορίας, ακολουθούμενη από τη δεύτερη κυβέρνηση Α. Παπανδρέου και την κυβέρνηση Κ. Μητσοτάκη. Συγκρίνοντας δε τις οκταετίες Α. Παπανδρέου και Κ. Σημίτη διαπιστώνουμε ότι οι πραγματικές αμοιβές των εργαζομένων αυξήθηκαν 3,5 φορές περισσότερο στην περίοδο του συντηρητικού εκσυγχρονιστή Κ. Σημίτη σε σχέση με την οκταετία του φιλολαϊκού Α. Παπανδρέου!

Ασφαλώς, η μεταβολή των πραγματικών μισθών στη βιομηχανία και η διανομή του πλεονάσματος είναι σημαντικός δείκτης για την εισοδηματική πολιτική της χώρας. Οι κυβερνήσεις όμως ασκούν, ταυτόχρονα, βραχυχρόνιες μακροοικονομικές πολιτικές. Η μακροοικονομική πολιτική επηρεάζει τη ζωή κυρίως των χαμηλών εισοδηματικών

τάξεων, μέσω της επίδρασης στην ανεργία και τον πληθωρισμό. Το ποσοστό της ανεργίας και του πληθωρισμού, σύμφωνα με τον Arthur Okun, γνωστό οικονομολόγο που ασχολήθηκε διεξοδικά με θέματα μεγέθυνσης της οικονομίας αλλά και τις επιπτώσεις των μακροοικονομικών πολιτικών, επηρεάζουν πρωτίστως και σε σημαντικό βαθμό τους φτωχούς. Η αύξηση της ανεργίας πλήττει τους εργαζόμενους, ενώ και η άνοδος του πληθωρισμού πλήττει σημαντικά τους εργαζόμενους και τους συνταξιούχους, διότι μειώνει την πραγματική αξία του εισοδήματός τους. Ο Okun εισηγήθηκε την κατασκευή ενός δείκτη τον οποίο ονόμασε «δείκτη μιζέριας» (misery index), για να δείξει τις αρνητικές ή θετικές επιπτώσεις της άσκησης της οικονομικής πολιτικής στην οικονομία, και ειδικότερα στους εργαζόμενους. Ο δείκτης αυτός κατασκευάζεται προσθέτοντας το ποσοστό της ανεργίας και το ποσοστό του πληθωρισμού. Όσο υψηλότερος είναι ο δείκτης τόσο δυσχερέστερη είναι η θέση των εργαζομένων, διότι πλήττονται είτε από υψηλή ανεργία, είτε από υψηλό πληθωρισμό, είτε και από τα δύο. Ο R. Barro, γνωστός, επίσης, για τις μελέτες του σχετικά με τους παράγοντες που προσδιορίζουν την οικονομική μεγέθυνση μιας χώρας, εισηγήθηκε τη διέυρυνση του δείκτη. Σύμφωνα με τον Barro, τα επιτόκια ενσωματώνουν την πρόβλεψη της αγοράς για τον μελλοντικό πληθωρισμό. Υψηλά επιτόκια ερμηνεύονται ως πιθανώς αυξημένος πληθωρισμός στο μέλλον και συνεπώς μελλοντική χειροτέρευση της θέσης των εργαζομένων. Επιπλέον, τα αυξημένα επιτόκια αποτελούν αυξημένο μελλοντικό χρηματοοικονομικό βάρος για τα νοικοκυριά και

Ο Νίκος Χ. Βαρσακέλης είναι Αναπληρωτής Καθηγητής στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

δυσχεραίνεται η θέση τους. Ταυτόχρονα, τα υψηλά επιτόκια αυξάνουν και το χρηματοοικονομικό βάρος των επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα την πιθανή μείωση της παραγωγής στο μέλλον και την αύξηση της ανεργίας. Όμως, η θέ-

ση των εργαζομένων χειροτερεύει και όταν η οικονομία κινείται με χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, διότι οι μισθοί αυξάνουν, εάν αυξάνουν, με χαμηλούς ρυθμούς, άρα και η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου είναι αργή, ενώ αυξάνει

και ο κίνδυνος να βρεθούν οι εργαζόμενοι άνεργοι. Ο Barro εισηγήθηκε τη διεύρυνση των δεικτών, που χρησιμοποιούνται στην κατασκευή του «δείκτη μιζέριας», συμπεριλαμβάνοντας το επιτόκιο των μακροχρόνιων ομολόγων και

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

Πληθωρισμός: Η ποσοστιαία μεταβολή του δείκτη τιμών καταναλωτή με έτος βάσης το 2000.

Η ποσοστιαία μεταβολή του ΑΕΠ υπολογίστηκε χρησιμοποιώντας τον δείκτη του ΑΕΠ με έτος βάσης το 2000. Δεν χρησιμοποιήθηκε το έτος 1974 λόγω της ιδιαίτερης πολιτικής κατάστασης της χώρας. Η μακροχρόνια τάση υπολογίστηκε χρησιμοποιώντας το φίλτρο Hodrick - Prescott. Η διαφορά μεταξύ της μακροχρόνιας τάσης και του τρέχοντος ρυθμού μεγέθυνσης της οικονομίας είναι η απόκλιση που παρουσιάζεται στον πίνακα 1. Όταν το πρόσημο είναι θετικό, σημαίνει ότι ο τρέχων ρυθμός μεγέθυνσης της οικονομίας είναι μικρότερος από την μακροχρόνια τάση, ενώ εάν το πρόσημο είναι αρνητικό, η οικονομία αναπτύσσεται με ταχύτερο ρυθμό σε σχέση με την τάση.

Επιτόκιο: Το επιτόκιο των μακροχρόνιων ομολόγων, που χρησιμοποιεί ο Barro, δεν είναι διαθέσιμο για την επισκοπούμενη περίοδο. Για τον λόγο αυτό, χρησιμοποιήθηκε το επιτόκιο της Τράπεζας της Ελλάδος, μέχρι το 1997. Μετά το 1997, χρησιμοποιήθηκε το επιτόκιο δανεισμού για κεφάλαια κίνησης, για το οποίο υπήρχε μεγάλη χρονολογική σειρά στο ΔΝΤ. Τα δύο επιτόκια συσχετίζονται με βαθμό 90%.

Ανεργία: Ο μέσος όρος της κυβερνητικής θητείας. Επειδή κατά την περίοδο 1950-1960 δεν είχαμε αξιόπιστα στοιχεία για την πραγματική ανεργία, λόγω κυρίως της μετανάστευσης, αυτή η παραμετρος δεν χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό της περιόδου αυτής.

Ο δείκτης «μιζέριας» (misery index) υπολογίζεται, σύμφωνα με τον R. Barro, προσθέτοντας τον πληθωρισμό, το επιτόκιο, το ποσοστό της ανεργίας και την απόκλιση του ρυθμού μεγέθυνσης της οικονομίας από την μακροχρόνια τάση.

Πίνακας 1

	Πληθωρισμός	Επιτόκια	Απόκλιση ΑΕΠ	Ανεργία	Δείκτης Μιζέριας
Κυβέρνηση Κέντρου	7,9	12,0	2,02		21,9
Κυβέρνηση Παπάγου	9,0	9,0	-1,54		16,4
Α' Κυβέρνηση Καραμανλή	2,4	11,0	-0,14		13,2
Β' κυβέρνηση Καραμανλή	1,9	6,0	0,19	6,54	14,6
Γ' κυβέρνηση Καραμανλή	1,0	5,5	1,18	6,08	13,7
Κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου	1,9	5,5	-1,49	5,44	11,4
Κυβερνητική Αστάθεια	2,8	4,5	1,65	4,76	13,8
Κυβέρνηση Δικτατορίας	4,2	8,0	-1,68	3,20	13,7
Δ' Κυβέρνηση Καραμανλή	12,9	11,0	-1,27	1,92	24,5
Κυβέρνηση Καραμανλή-Ράλλη	19,6	20,5	-0,20	2,49	42,4
Α' Κυβέρνηση Παπανδρέου	19,7	20,5	0,33	7,33	47,9
Β' Κυβέρνηση Παπανδρέου	17,2	19,0	0,06	7,47	43,8
Κυβερνητική Αστάθεια	16,7	19,0	-0,73	7,24	42,2
Κυβέρνηση Μητσοτάκη	16,4	21,5	0,75	8,62	47,3
Γ' Κυβέρνηση Παπανδρέου	9,3	16,5	0,00	9,49	35,3
Α' Κυβέρνηση Σημίτη	3,8	12,3	-0,46	11,24	26,9
Β' Κυβέρνηση Σημίτη	3,5	6,8	0,05	10,81	21,2

Πίνακας 2
Διαφορικός Δείκτης Μιζέριας

	Επιτόκιο	Προηγούμενο Επιτόκιο	Διαφορικό Επιτόκιο	% ΑΕΠ	Προηγούμενη % ΑΕΠ	Διαφορικό Επιτόκιο	Ανεργία	Προηγούμενη Ανεργία	Διαφορική Ανεργία	Πληθωρισμός	Προηγούμενος Πληθωρισμός	Διαφορικός Πληθωρισμός	Διαφορικός Δείκτης Μιζέριας
Κυβέρνηση Κέντρου (1950-52)	12	12	0	-2,02						7,86			
Κυβέρνηση Παπάγου (1953-1955)	10,33	12	-1,67	1,54	5,9	-4,36				8,95	5	3,95	-2,07
Α' Κυβέρνηση Καραμανλή (1956-58)	11	9	2	0,14	-1	1,14				2,38	5,3	-2,92	0,22
Β' κυβέρνηση Καραμανλή (1959-61)	6	11	-5	-0,19	1,8	-1,99				1,89	1,4	0,49	-6,50
Γ' κυβέρνηση Καραμανλή (1962-63)	5,75	6	-0,25	-1,18	-4,4	3,22	6,08	6,54	-0,46	0,95	2,6	-1,65	0,86
Κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου (1964-1965)	5,5	5,5		1,49	-3	4,49	5,44	5,92	-0,49	1,94	2,5	-0,56	3,45
Κυβερνητική Αστάθεια (1966-1967)	5	5,5	-0,5	-1,65	-1,9	0,25	4,76	5,27	-0,51	2,83	3	-0,17	-0,93
Κυβέρνηση Δικτατορίας (1967-1974)	6,86	4,5	2,36	1,68	2	-0,32	3,20	4,59	-1,40	4,18	1,7	2,48	3,11
Δ' κυβέρνηση Καραμανλή (1975-1977)	10,33	8	2,33	1,27	11,6	-10,33	1,92	2,41	-0,49	12,88	27	-14,12	-22,61
Κυβέρνηση Καραμανλή - Ράλλη (1978-1981)	18,5	11	7,5	0,20	0,6	-0,40	2,49	1,69	0,81	19,56	12,2	7,36	15,26
Α' κυβέρνηση Παπανδρέου (1982-1985)	20,5	20,5	0	-0,33	3	-3,33	7,33	4,05	3,28	19,72	24,4	-4,68	-4,73
Β' κυβέρνηση Παπανδρέου (1986-1988)	20	20,5	-0,5	-0,06	-1,7	1,64	7,47	7,81	-0,34	17,22	19,3	-2,08	-1,27
Κυβερνητική Αστάθεια (1989-1990)	19	19		0,73	-3,3	4,03	7,24	7,68	-0,43	16,71	13,6	3,11	6,70
Κυβέρνηση Μητσοτάκη (1991-1993)	19,83	19	0,83	-0,75	1,2	-1,95	8,62	7,03	1,60	16,45	20,4	-3,95	-3,47
Γ' κυβέρνηση Παπανδρέου (1994-1995)	18,33	21,5	-3,17	0,00	3,2	-3,20	9,49	9,66	-0,16	9,29	14,4	-5,11	-11,64
Α' κυβέρνηση Σημίτη (1996-1999)	12,3	16,5	-4,2	-0,5	0,1	-0,6	11,12	9,80	1,31	4,11	8,2	-4,09	-7,57
Β' κυβέρνηση Σημίτη (2000-2003)	6,8	8,1	-1,3	-0,1	-0,5	0,4	11,01	11,64	-0,62	3,42	3,1	0,32	-1,21

ΔΕΙΚΤΗΣ
ΜΙΖΕΡΙΑΣ

26.4

40.75

47.22

44.63

43.68

44.15

37.11

27.3

21.13

0 χαμηλότερος ως μεγαλύτερος

την απόκλιση της αύξησης του τρέχοντος ΑΕΠ από την τάση. Χρησιμοποιώντας τον διευρυμένο «δείκτη μιζέριας» (τον γνωστό στη βιβλιογραφία και ως Barro Misery Index), ο Barro εκτίμησε την αποτελεσματικότητα των μεταπολεμικών κυβερνήσεων των ΗΠΑ με κριτήριο τον «δείκτη μιζέριας». Όσο χαμηλότερος είναι ο δείκτης τόσο πιο θετική είναι η πολιτική που εφαρμόζεται για τους εργαζόμενους.

Στην Ελλάδα δεν έχει γίνει, εξ όσων γνωρίζω, καμία προσπάθεια για τον υπολογισμό του «δείκτη μιζέριας» και την αξιολόγηση με δεδομένα της αποτελεσματικότητας της οικονομικής πολιτικής των κυβερνήσεων. Χρησιμοποιώντας στατιστικά στοιχεία από την στατιστική υπηρεσία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, και την αντίστοιχη του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) για την ανεργία, εκτιμήθηκε ο «δείκτης μιζέριας» για την περίοδο 1950–2004. Η περίοδος αυτή των πενήντα χρόνων χωρίστηκε σε υποπεριόδους που αντιστοιχούν στην εκάστοτε κυβερνητική θητεία. Δεκαεφτά κυβερνητικές θητείες εξετάζονται. Η περίοδος από τον Ιούλιο του 1965 έως το πραξικόπημα του 1967 λαμβάνεται ως μια κυβερνητική θητεία, με τον όρο Κυβερνητική Αστάθεια. Το ίδιο και οι περίοδοι 1950–1952 (Κυβερνήσεις Κέντρου) και 1989–1990 (Κυβερνήσεις Τζανετάκη και Ζολώτα). Οι κυβερνητικές θητείες παρουσιάζονται στον Πίνακα 1. Στην πρώτη στήλη του Πίνακα 1 παρουσιάζεται ο μέσος πληθωρισμός, στη δεύτερη το επιτόκιο, στην τρίτη η απόκλιση του ρυθμού μεγέθυνσης της οικονομίας από τον ρυθμό της τάσης και στην τέταρτη το ποσοστό της ανεργίας. Ο «δείκτης μιζέριας» παρουσιάζεται στην τελευταία στήλη του πίνακα. Ο υπολογισμός των επιμέρους δεικτών και του «δείκτη μιζέριας» αναφέρεται στον μέσο όρο της κάθε κυβερνητικής θητείας. Στην υποσημείωση του πίνακα δίνονται αναλυτικά στοιχεία για τον υπολογισμό του κάθε δείκτη.

Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 1, ο υψηλότερος «δείκτης μιζέριας» χαρακτηρίζει την πρώτη κυβέρνηση Α. Παπανδρέου, στη δεύτερη θέση βρίσκε-

ται η κυβέρνηση Κ. Μητσοτάκη, ενώ στην τρίτη θέση βρίσκεται η δεύτερη κυβέρνηση Α. Παπανδρέου. Στην αντίπερα όχθη βρίσκονται οι προδικτατορικές κυβερνήσεις, με καλύτερη την κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου και αμέσως μετά την τρίτη κυβέρνηση Κ. Καραμανλή (1961–63). Στην αντιδιαστολή του συντηρητικού εκσυγχρονιστή Κ. Σημίτη και του φιλολαϊκού Α. Παπανδρέου, η πλάστιγγα γέρνει σαφώς υπέρ του Κ. Σημίτη, καθώς ο «δείκτης μιζέριας» μειώθηκε ραγδαία επί πρωθυπουργίας του, φτάνοντας στα χαμηλότερα επίπεδα της εικοσιπενταετίας. Ο «δείκτης μιζέριας» επί Κ. Σημίτη είναι περίπου ο μισός από τον αντίστοιχο της οκταετίας Α. Παπανδρέου.

Όσον αφορά τα επιμέρους χαρακτηριστικά του δείκτη, μπορούμε να παρατηρήσουμε τα παρακάτω: Κατά την προδικτατορική περίοδο, οι κυβερνήσεις Κ. Καραμανλή κατάφεραν να αποκλιμακώσουν τον πληθωρισμό, γεγονός που είχε επίπτωση και στα επιτόκια, τα οποία από 11% στην πρώτη κυβέρνηση Κ. Καραμανλή μειώθηκαν στο 5,5% κατά την τρίτη θητεία. Από την δεύτερη θητεία Κ. Καραμανλή παρατηρείται αποκλιμακώση της ανεργίας, η οποία από 6,54% μειώθηκε στο 4,75% μέχρι το 1967. Ενώ ο ρυθμός μεγέθυνσης, εκτός από την πρώτη κυβερνητική θητεία, βρίσκεται κάτω από την τάση, στη συνέχεια, επί κυβερνήσεων Γ. Παπανδρέου και δικτατορίας, η οικονομία αναπτύσσεται ταχύτερα σε σχέση με την τάση.

Μεταδικτατορικά, ο πληθωρισμός επιταχύνει, κυρίως λόγω των πετρελαϊκών κρίσεων, επιβαρύνοντας τις κυβερνήσεις. Τα επιτόκια αυξάνουν με παράλληλους ρυθμούς. Κατά την πρώτη μεταδικτατορική κυβέρνηση Κ. Καραμανλή η ανάπτυξη συνεχίζεται με ταχύτερο ρυθμό σε σχέση με την τάση, ενώ συνεχίζεται με κάποια επιβράδυνση και κατά την κυβερνητική θητεία Κ. Καραμανλή – Γ. Ράλλη. Παράλληλη είναι και η μείωση της ανεργίας. Οι δύο κυβερνητικές θητείες Α. Παπανδρέου χαρακτηρίζονται από επιδείνωση όλων των δεικτών – επιτάχυνση πληθωρισμού, αύξηση της ανεργίας, υψηλά επιτόκια και ρυθμός μεγέθυνσης κάτω από την τάση. Επί κυβέρνησης Κ. Μη-

τσοτάκη, ενώ μειώνεται ο πληθωρισμός, η μεγέθυνση είναι χαμηλότερη από την τάση, η ανεργία αυξάνει, ενώ τα επιτόκια δεν ακολουθούν την μείωση του πληθωρισμού. Οι επόμενες κυβερνήσεις Α. Παπανδρέου και Κ. Σημίτη μειώνουν τον πληθωρισμό, με κόστος όμως σε ανεργία, ενώ τα επιτόκια ακολουθούν την αποκλιμακώση του πληθωρισμού.

ΔΙΑΦΟΡΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΙΖΕΡΙΑΣ

Συνήθως, τα αποτελέσματα της οικονομικής πολιτικής που εφαρμόζει μια κυβέρνηση (για παράδειγμα η δημοσιονομική και η νομισματική) εμφανίζονται με χρονική υστέρηση. Εάν, για παράδειγμα, μια κυβέρνηση εφαρμόζει πολιτική που προκαλεί πληθωρισμό, ένα μέρος των αποτελεσμάτων αυτής θα διαχυθεί και στην θητεία της επόμενης κυβέρνησης, η οποία πιθανόν να χρειασθεί να ασκήσει αντιπληθωριστική πολιτική. Για να ληφθεί υπόψη αυτή η παράμετρος στην εκτίμηση της αποτελεσματικότητας της πολιτικής μιας κυβέρνησης, ο Barro προτείνει τον «διαφορικό δείκτη μιζέριας». Για τον υπολογισμό αυτού του δείκτη ακολουθούμε την παρακάτω διαδικασία: Υπολογίζουμε τον μέσο όρο του πληθωρισμού, της ανεργίας, των επιτοκίων και της απόκλισης του ρυθμού μεγέθυνσης από την τάση της υπό εξέταση κυβερνητικής θητείας. Στη συνέχεια αφαιρούμε την αντίστοιχη τιμή του οικονομικού μεγέθους κατά το τελευταίο έτος της προηγούμενης κυβερνητικής θητείας. Το άθροισμα των τεσσάρων διαφορών είναι ο «διαφορικός δείκτης μιζέριας». Ο υπολογισμός, τόσο των διαφορών των τεσσάρων οικονομικών μεγεθών από το τελευταίο έτος, όσο και του «διαφορικού δείκτη μιζέριας», μας δίνουν πληροφόρηση σχετικά με την προσπάθεια βελτίωσης ή χειροτέρευσης που κατέβαλε μια κυβέρνηση για τον πληθωρισμό ή την ανεργία, για παράδειγμα, και γενικότερα για τον «δείκτη μιζέριας». Εάν το πρόσημο της διαφοράς είναι αρνητικό, τότε η πολιτική της κυβέρνησης μείωσε το οικονομικό μέγεθος ή τον «δείκτη μιζέριας», και επειδή τα υπο συζήτηση οικονομικά μεγέθη έχουν αρνητική επίδραση στην

εργασία, η θέση των εργαζόμενων βελτιώθηκε.

Στον Πίνακα 2 παρουσιάζονται τα τέσσερα συστατικά οικονομικά μεγέθη του «δείκτη μιζέριας» –επιτόκιο, απόκλιση ρυθμού μεγέθυνσης του ΑΕΠ από την τάση, ποσοστό της ανεργίας και πληθωρισμός. Στην διπλανή στήλη από κάθε μέγεθος παρουσιάζεται η τιμή του μεγέθους κατά το τελευταίο έτος της προηγούμενης κυβερνητικής θητείας. Στην επόμενη στήλη παρουσιάζεται η διαφορά του μέσου μεγέθους από την τιμή της προηγούμενης περιόδου. Στην τελευταία στήλη του πίνακα παρουσιάζεται ο «διαφορικός δείκτης μιζέριας», δηλαδή το αλγεβρικό άθροισμα του διαφορικού επιτοκίου, της διαφορικής απόκλισης του ρυθμού μεγέθυνσης του ΑΕΠ από την τάση, της διαφορικής ανεργίας και του διαφορικού πληθωρισμού.

Η κυβέρνηση που αύξησε περισσότερο τον «δείκτη μιζέριας» προς τους εργαζομένους, σε σχέση με την επιβάρυνση που κληρονόμησε από την προηγούμενη κυβέρνηση, ήταν η κυβέρνηση Κ. Καραμανλή – Γ. Ράλλη, στην δεύτερη θέση ήταν η κυβερνητική αστάθεια του 1989–90 και στην τρίτη θέση η προδικτατορική κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου. Αντίθετα, η κυβέρνηση η οποία βελτίωσε σημαντικά την κατάσταση για τους εργαζομένους, σε σχέση με την κατάσταση που κληρονόμησε, ήταν η πρώτη μεταδικτατορική κυβέρνηση Κ. Καραμανλή, στην δεύτερη θέση ήταν η τρίτη κυβερνητική θητεία του Α. Παπανδρέου και στην τρίτη θέση ήταν η πρώτη κυβέρνηση Κ. Σημίτη. Προδικτατορικά, η δεύτερη κυβέρνηση Κ. Καραμανλή βελτιώνει την κατάσταση σε σχέση με το τελευταίο έτος της προηγούμενης θητείας. Με-

ταδικτατορικά, οι πρώτες κυβερνητικές θητείες του Α. Παπανδρέου φαίνεται να βελτιώνουν την κατάσταση σε σχέση με το τελευταίο έτος της προηγούμενης κατάστασης.

Να σημειώσουμε στο σημείο αυτό ότι η κυβερνητική θητεία Κ. Καραμανλή-Γ. Ράλλη συμπίπτει με την πετρελαϊκή κρίση του 1978, γεγονός που αποτυπώνεται στην χειροτερεύση όλων των δεικτών που απαρτίζουν τον «διαφορικό δείκτη μιζέριας». Δεύτερον, η πρώτη μεταδικτατορική κυβέρνηση Κ. Καραμανλή ασκεί μια σχετικά επιτυχημένη αντιπληθωριστική πολιτική, μειώνοντας τον πληθωρισμό κατά 14%, κατά μέσο όρο, σε τρία χρόνια, χωρίς ταυτόχρονα αυξημένο κόστος σε ανεργία και μεγέθυνση. Τρίτον, η κυβέρνηση Κ. Μητσοτάκη παραλαμβάνει μια κακή κατάσταση από την κυβερνητική αστάθεια. Τέταρτον, η δεύτερη κυβέρνηση Κ. Σημίτη δείχνει να επιβραδύνει την βελτίωση του «δείκτη μιζέριας», γεγονός που επιβεβαιώνει την άποψη που διατυπώθηκε ότι η δεύτερη θητεία του Κ. Σημίτη ήταν χειρότερη από την πρώτη.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. Η δεύτερη και τρίτη προδικτατορική κυβέρνηση Κ. Καραμανλή μπορούν να χαρακτηριστούν οι καλύτερες στον συνδυασμό «δείκτη μιζέριας» και «διαφορικού δείκτη μιζέριας».

2. Η κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου επέτυχε τον χαμηλότερο «δείκτη μιζέριας» μεταπολεμικά. Λαμβάνοντας όμως υπόψη τον «διαφορικό δείκτη μιζέριας», η επιτυχία αυτή μετριάζεται, καθώς η κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου παρέλαβε μια δυναμική από την τρίτη προδικτατορική κυβέρνηση Κ. Καραμανλή, την οποία επιδείνωσε λίγο.

3. Η πρώτη μεταδικτατορική κυβέρνηση Κ. Καραμανλή είναι η καλύτερη από άποψη «διαφορικού δείκτη μιζέριας», δηλαδή η πολιτική της βελτίωσε σημαντικά την θέση των εργαζομένων.

4. Η χειρότερη κυβέρνηση για τους εργαζομένους ήταν η πρώτη κυβέρνηση Α. Παπανδρέου και δεύτερη η κυβέρνηση Μητσοτάκη. Συνολικά, η χειρότερη κυβερνητική περίοδος για τους εργαζομένους ήταν η οκταετής κυβέρνηση Α. Παπανδρέου 1982–1988 και στην συνέχεια η κυβέρνηση Μητσοτάκη. Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι οι Διόσκουροι της προδικτατορικής Ένωσης Κέντρου, όταν κλήθηκαν να κυβερνήσουν την χώρα κατάφεραν να χειροτερεύσουν την θέση των εργαζομένων! Μάλλον ήταν οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος.

5. Ο μύθος του φιλολαϊκού πρωθυπουργού για τον Α. Παπανδρέου καταρρίπτεται από τους «δείκτες μιζέριας» που αφορούν αποκλειστικά τους εργαζομένους. Δυστυχώς, οι ελλείψεις των στατιστικών στοιχείων, και πιθανόν όχι μόνο αυτές, δεν επέτρεψαν τόσα χρόνια την αποδόμηση αυτού του μύθου. Αυτόν τον μύθο τον «πλήρωσε» ο Κ. Σημίτης, καθώς κατηγορήθηκε από το ίδιο του το κόμμα ότι εφάρμοσε «ανάληψη» πολιτική, εν αντιθέσει προς τον Α. Παπανδρέου που εφάρμοσε «φιλοεργατική» πολιτική.

Κλείνοντας, σημειώνω ότι η ανάλυση των οικονομικών δεδομένων και η δημοσίευση τους πρέπει να αποτελεί μέρος της αποστολής των ακαδημαϊκών. Σήμερα που διαθέτουμε πληθώρα στατιστικών στοιχείων, έχουμε χρέος να προχωρούμε στην ανάλυσή τους και να προσφέρουμε στην κοινωνία μια όσο το δυνατόν καθαρότερη εικόνα για την κατάσταση της οικονομίας. Τα δεδομένα και η επιστήμη (όπως έλεγε ο Α. Αϊνστάιν) είναι η καλύτερη άμυνα απέναντι στις ιδεοληψίες, τις προκαταλήψεις και την προπαγάνδα. Γι' αυτόν τον λόγο εισηγήθηκα προς το Εργαστήριο Οικονομικής Ανάλυσης και Πολιτικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης τον υπολογισμό και την δημοσίευση ανά τρίμηνο του «δείκτη μιζέριας» και του «διαφορικού δείκτη μιζέριας» της ελληνικής οικονομίας και των υπόλοιπων χωρών της ΕΕ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΥΓΕΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΨΥΧΑΓΟΓΙΑ

www.mesogelosnews.gr

**Η σωστή και αντικειμενική ενημέρωση
στη νοτιοανατολική Αττική**

Στείλτε μας τις απόψεις, παρατηρήσεις, παραπονο, προβλήματα και ιδέες σας
στο info@mesogelosnews.gr

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Πομπή Ευχαριστήριων

ΝΙΚΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ
Βουλευτής Ν. Χανίων - ΠΑΣΟΚ

Μητροπόλεως 1, 105 57 Αθήνα
Τηλ.: 210 331 3488-9, Φαξ: 210 370 9639
christodoulakis@parliament.gr

Μυλωνογιάννη 15, 731 00 Χανιά
Τηλ.: 28210 88812-3, Φαξ: 28210 88810
nxristod@otenet.gr

HELLENIC PARLIAMENT

NICOS CHRISTODOULAKIS

MP for Chania - PASOK

1 Mitropoleos, 105 57 Athens - Greece

Tel.: +30 210 331 3488-9, Fax: +30 210 370 9639

christodoulakis@parliament.gr

15 Milonogianni, 731 00 Chania - Greece

Tel.: +30 28210 88812-3, Fax: +30 28210 88810

nxristod@otenet.gr